

Nr 211

Av herr **Källqvist m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Bidrag till bergsskolan i Filipstad m. m.*

Bergshanteringen är som bekant en av vårt lands basnäringar. Gruvor, järnverk och metallverk är stadda i snabb expansion. De för vår folkförsörjning så viktiga statliga gruvfälten i övre Norrland har genomfört en avsevärd kapacitetsökning. Inom stålindustrien har utbyggnaden av Oxelösunds Järnverk varit mest iögonenfallande, men samtliga järnverk har expanderat och planerar omfattande utbyggnader under de närmaste åren. Den mekaniska verkstadsindustrien bygger fabriker och laboratorier. Behovet av ingenjörer med gruvteknisk, metallurgisk och materialteknisk utbildning ökas i motsvarande grad.

Inom den tekniska gymnasieorganisationen examineras inom hithörande ämnesområden endast ca 10 ingenjörer per år vid den gruvtekniska linjen i Skellefteå, vilken under fem år bekostats av Svenska gruvföreningen, men som den 1 juli 1961 övertas av staten. För gruvingenjörsbehovet i övrigt liksom för hela ingenjörsbehovet på läroverksnivå inom det metallurgiska området i vårt land svarar bergsskolan i Filipstad.

Bergsskolan grundades år 1830 och drivs av stiftelsen Bergsskolan i Filipstad, som även äger skolbyggnaden och det till skolan knutna elevhemmet. Jernkontoret började redan efter några år att med bidrag stödja skolan och har fått åta sig det formella huvudmannaskapet. Statsbidrag har utgått sedan år 1874 och utgår fortfarande. Statlig inspektionsmyndighet är kungl. överstyrelsen för yrkesutbildning. Skolan är i huvudsak organiserad med en gruvteknisk och en metallurgisk linje. 32—35 elever examineras per år.

Från bergsskolan har utgått en lång rad märkesmän inom svensk järnhantering. Ett utmärkande drag har varit att skolan sökt bereda möjligheter till fortsatt utbildning åt mogen, redan yrkesverksam ungdom. Den är i hög grad en utbildningsanstalt för den långa vägens män och fyller därmed enligt vår mening en viktig skolpolitisk uppgift.

Skolans huvudman har för statsmakterna framlagt en plan för omorganisation av skolan som i huvudsak går ut på följande:

»Lärotiden, som nu är fyra terminer utökas till fem terminer. Mellan fjärde och femte lästerminerna inläggs en obligatorisk praktiktermin (höstterminen i klass 3). Hela utbildningstiden blir härigenom tre år. Inträdesfordringarna blir i stort sett oförändrade (obligatoriska prov i matematik, något över realexamensnivån, dokumenterad realexamenskompetens i svenska, tyska och engelska). Av den utökade lästiden faller ca 75 % på de nya ämnena svenska, engelska, tyska och samhällslära.»

Enligt vår mening är det en stor brist i bergsskolans nuvarande utbildning att någon undervisning i svenska, främmande språk och samhällslära inte förekommer. Den moderna sociala och ekonomiska utvecklingen inom landet ökar kravet på formell träning i modersmålet, och av varje person i arbetsledande ställning måste numera krävas att han skall ha en grundkunskap i samhällslära. Vår industris starkt internationella inriktning understryker behovet av kunskaper i främmande språk. Vi har inhämtat att bergsskoleingenjörer finns som representanter för svenska exportföretag i alla världsdelar. Det är ju också för kammarens ledamöter välbekant att vår industris internationella kontakter ständigt ökats, icke minst genom tillkomsten av EFTA. Det måste anses vara i hög grad otidsenligt att utbilda ingenjörer för ansvarsbefattningar utan att samtidigt meddela språkundervisning. Den av skolans huvudman föreslagna omorganisationen synes oss därför innebära en väsentlig förbättring av den vid skolan meddelade undervisningen. Den i utbildningstiden inlagda praktikterminen torde också som försöksverksamhet vara av intresse för det övriga tekniska utbildningsväsendet i vårt land.

I sitt omorganisationsförslag har Jernkontoret också beaktat en icke önskvärd konsekvens som lärotidens utökning medför. Det är då den första treårsklassen fullföljt sitt andra studieår för att fortsätta det tredje kommer ingen examination att äga rum, vilket är mycket betänkligt i en tid av utpräglad ingenjörskris. För att eliminera denna olägenhet har bergsskolans styrelse i januari 1961, trots att anslagsfrågan ej är slutligt löst, icke ansett sig kunna underlåta att påbörja en tvåårig parallellkurs med 19 elever på skolans metallurgiska linje. Detta initiativ synes oss vara värt statsmakternas stöd med tanke på dess primära uppgift men oberoende därav som ett föredömligt försök att vid befintliga institutioner genom maximalt utnyttjande av lokaliteterna öka utbildningskapaciteten.

Bergsskolans statsbidrag utgick ursprungligen med 75 % av kostnaderna. Under hela 1920-talet var bidraget i genomsnitt 60 %. Sedan har statsbidragsprocenten efter hand ytterligare minskats. Under läsåret 1959/60 var statens utgifter för bergsskolan 90 680 kr. och Jernkontorets utgifter (pensionskostnader ej inräknade) 161 320 kr. vilket innebär att statsbidraget då motsvarade 36 % av kostnaderna.

Det i årets statsverksproposition upptagna statsbidraget motsvarar endast ca 30 % av kostnaderna för budgetåret 1961/62. Inräknas även den extra parallellkursen (för vilken intet statsbidrag upptagits), sjunker statsbidragsandelen till 26 %. Man kan utgå från att huvudmannen med dessa bidrag inte anser sig kunna genomföra den mycket välmotiverade omorganisationen. Man torde också få räkna med möjligheten att Jernkontoret helt släpper sitt engagemang i bergsskolan, vilket utan tvivel måste medföra väsentligt ökade kostnader för staten, då statliga myndigheter i en sådan situation måste påta sig hela ansvaret för denna del av yrkesutbild-

ningen. Det bör även observeras att skolans styrelse med hänsyn till det knappa statsbidraget nödgas väsentligt höja terminsavgiften för de elever som i fortsättningen intas vid skolan.

Mot bakgrunden av statsmakternas stora och i och för sig välmotiverade åtaganden vid utbyggandet av den tekniska gymnasieorganisationen anser vi det rimligt att tillmötesgå Jernkontorets önskemål. Det bör härvid även observeras att de vid bergsskolan utbildade ingenjörerna ingalunda kommer enbart den egentliga järnhanteringen till godo. Under åren 1936—1957 gick 42 % av de examinerade till gruvor, metallverk och mekaniska verkstäder etc. Vi vill också framhålla att även om skolan har rikskaraktär, är det ett betydande lokalt intresse att skolan kan fortleva och utvecklas. Vid den om- och tillbyggnad som år 1958/59 genomfördes som en förberedelse till den nu föreslagna omorganisationen bidrog också Filipstads stad med 150 000 kronor.

Under återopande av de framställningar som i bil. 10 till statsverkspropositionen finns återgivna från Jernkontoret och överstyrelsen för yrkesutbildning samt till vad här ovan framförts hemställer vi,

a) att riksdagen ville besluta att statsbidraget för upprätthållande av bergsskolan i Filipstad för nästa budgetår måtte utgå med sammanlagt kronor 286 040: —,

b) att Jernkontoret måtte beviljas ett statsbidrag å tilläggsstat för budgetåret 1960/61 till tillfällig parallellavdelning å den metallurgiska linjen vid bergsskolan i Filipstad med kronor 17 123: —.

Stockholm den 24 januari 1961

Eric Källqvist

Rolf Kaijser

Bertil Jonasson

Oscar Carlsson

Dagmar Ranmark

Sven Nyman

Sven Aspling
